

БӨЛІМ: БАЛАБАҚША

Мектепке дейінгі мекемеде жасанды интеллект технологиясын қолдану

ЖАРИЯЛАНДЫ 19.02.2026	ТІРЕК СӨЗДЕР ата-ана серіктестігі, балабақша, дербестендіру, деректер құпиялығы, Жасанды интеллект, ойын арқылы оқыту, оқу аналитикасы, педагог құзыреті	СІЛТЕМЕ https://bilimger.kz/187322/
---------------------------------	--	---

Сарабаева Патима Койшымановна

ЖШС «Дин-Асыл» балабақшасы

Тәрбиеші

Аннотация

Мақалада балабақша жағдайында жасанды интеллектті (ЖИ) қолданудың педагогикалық мүмкіндіктері талданады. Негізгі назар ойын арқылы оқыту, тілдік даму, бақылау мен құжаттандыруды жеңілдету, деректер қауіпсіздігі және тәрбиешінің кәсіби құзыреті мәселелеріне бөлінеді. Қолдану шарттары балабақша тәжірибесіндегі нақты мысалдармен жүйелі кеңейтілді. Талдау жоспарлау құжаттарына және тәрбиеші күнделікті жазбаларына сүйенеді. Нәтиже ретінде іске асыруға лайық бес бағыт көрсетілді. ЖИ тәрбиешіні алмастырмайды, жоспарлау мен кері байланысты дәлдеуге көмектеседі.

Кілт сөздер: жасанды интеллект, балабақша, ойын арқылы оқыту, дербестендіру, оқу аналитикасы, деректер құпиялығы, педагог құзыреті, ата-ана серіктестігі.

КІРІСПЕ

Мектепке дейінгі кезеңде баланың тілдік, әлеуметтік және танымдық дағдылары қалыптасады. Тәрбиеші күн сайын жүздеген шағын бақылау жүргізеді, ал құжаттандыру көп уақыт алады. ЖИ осы жұмысты жеңілдетіп, жеке қолдауды күшейте алады. Тақырып педагог үшін жаңа жауапкершілік әкеледі, өйткені қауіпсіздік пен этика қатар жүреді. Мақаланың мақсаты – балабақшада ЖИ қолданудың мазмұндық шекарасын айқындау және іске асыруға лайық бағыттар ұсыну. Ұсынымдар педагогикалық бақылау, ата-ана

пікірі және цифрлық тәуекел талдауына негізделді.

Мәтінде ЖИ құралдары ретінде мәтін құрастырушы, дыбыс тану және ұсыным жүйелері қарастырылады. Робототехникаға негізделген құрылғыларды қолдану бөлек зерттеуді талап етеді. Ұсынылған тәсіл баланың еркін ойынын сақтап, қызығушылығын тірілтеді. Тәрбиешінің кәсіби шешімі барлық жағдайда негізгі өлшем болып қалады. Әр құрал нақты педагогикалық мақсатпен және бақылау көрсеткішімен байланыстырылды.

ЖИ-ДІ БАЛАБАҚША ПЕДАГОГИКАСЫНА ҮЙЛЕСТІРУ ҚАҒИДАТТАРЫ

ЖИ – дерекке сүйеніп болжам жасап, ұсыным беретін жүйе. Балабақшада оны «оқытушы машина» емес, әдістемелік көмекші ретінде қабылдау маңызды. Құрал оқу мақсатынан туындағанда ғана тиімді болады, әйтпесе ойын ырғағы бұзылады. Тәрбиеші алдымен күн тәртібін, қауіпсіздікті және қарым-қатынас мәдениетін сақтайды. ЖИ сол құрылым ішінде тапсырмаларды саралап, материалды түрлі формада ұсынады. Негізгі өлшем – баланың таңдауы, қызығушылығы және қолжетімді қиындық деңгейі.

Бұл қағидаттарды сақтау үшін айқын әдістемелік сүзгі қажет. Тәрбиеші ЖИ ұсынған тапсырманы баланың ойынына сай ережеге айналдырады. Нәтиже бірден көрінбесе, тәрбиеші баланы сабырмен жетелейді, асықтырмайды. Топтық жұмыста жүйе ұсынған айырма теңсіздік тудырмауы керек. Сондықтан мазмұн қабілетті көтермелейді, бірақ ешкімді салыстыруға итермелемейді.

ДЕРБЕСТЕНДІРІЛГЕН ОЙЫН ЖӘНЕ ТІЛ ДАМУ СЦЕНАРИЙЛЕРІ

ЖИ баланың сөйлеуін тыңдап, дыбыстау қателерін нәзік түзетуге мүмкіндік береді. Тіл дамытуда қысқа диалог, сурет бойынша әңгімелеу және рөлдік ойындар нәтижелі болады. ЖИ арқылы бір тақырыпта әртүрлі күрделілікпен тапсырма құрастыру жеңілдейді. Осылайша топ ішіндегі айырмашылық оқу үдерісін ешқашан тежемейді. Қолдануға ыңғайлы үш үлгі төменде қысқаша нақты берілген.

- Қазақша сөздік қорды бекітетін дыбыстық жаттықтырғыш, қысқа кері байланыс береді.
- Суретке қарап ертегі құрастыруға көмектесетін мәтіндік көмекші қолданылады.
- Логикалық тапсырмаларды жауапқа қарай бейімдейтін ойын механикасы ұсынылады.

Ойындық тапсырмалар экранға байланбай, кеңістікте еркін орындалуы мүмкін. ЖИ мәтінді, суретті немесе дыбысты дайындайды, ал әрекет топ бөлмесінде жүреді. Мысалы, «сөзді тап» ойынына карточкалар алдын ала басылып шығады. Ән, қимыл және саусақ жаттығулары сабақ жоспарына әдейі кіріктіріледі. Инклюзивті топтарда нұсқауды түсіну және сөз қорын кеңейту айқындалады. Мұнда тәрбиеші балаға жақын сөйлеу үлгісін өзі көрсетеді.

БАҚЫЛАУ, ҚҰЖАТТАНДЫРУ ЖӘНЕ ОҚУ АНАЛИТИКАСЫ

Балабақшада бағалау қорытынды баға қоюға емес, даму динамикасын белгілеуге қызмет етеді. ЖИ күнделік жазбаларын құрылымдап, бақылау парақтарын жылдам толтыруға көмектеседі. Тәрбиеші қысқа белгі енгізеді, жүйе оны индикаторлармен байланыстырып, айлық есепке жинақтайды. Бұл ата-анамен сөйлескенде нақты дәлел ұсынады және жетістікті көрнекі етеді. Дегенмен қорытынды шешімді алгоритм емес, педагог өзі қабылдайды. Ұсыным баланың көңіл күйімен, денсаулығымен және қатынасымен салыстырылады. Баланы «жапсырушы» сипаттамалардан сақтану педагог үшін әрдайым маңызды.

Аналитика тәрбиелік жұмыстың сапасын көрсетіп, келесі қадамды нақтылайды. Мысалы, тыныш бұрышты кеңейту немесе қозғалыс ойынын жиілету қажет болуы мүмкін. Есеп беру форматы ата-анаға бірден түсінікті болғаны маңызды.

ҚАУІПСІЗДІК, ЭТИКА ЖӘНЕ АТА-АНАМЕН КЕЛІСІМ

ЖИ қолданғанда деректердің қайда сақталатыны және кім өңдейтіні айқын болуы тиіс. Баланың бейнесі, дауысы, аты-жөні сияқты мәліметтер тек қажетті жағдайда жиналады. Келісім құжаты түсінікті тілде жазылып, ата-анаға нақты таңдау беріледі. Құралдың жұмыс принципі ашық айтылса, сенім бірден күшейеді. Экран уақыты шектеліп, ЖИ тапсырмасы қозғалыс пен қол еңбегін алмастырмауы керек. Тілдік және мәдени бейтараптыққа назар қажет, өйткені дайын үлгілерде стереотип кездеседі. Тәрбиеші контентті тексеріп, балаларға қауіпсіз нұсқасын ғана ұсынады.

Техникалық тәртіп те тәрбиелік мәдениеттің маңызды бөлігі саналады. Құрылғыға жеке пароль қойылады, қосымша уақтылы жаңартылып тұрады. Файлдар ортақ чаттарға жүктелмейді, ата-анаға тек қорытынды ақпарат жіберіледі. Дауысты немесе бейнені өңдейтін сервистер қолданылса, сақталу мерзімі шектеледі. Топта фотоға түсіру ережесі баршаға бірдей әрқашан орындалады. ЖИ мәтін жасағанда, тәрбиеші оны өз сөздерімен салыстырып тексереді. Осылайша жауапкершілік нақты тұлғаға бекітіледі және бақылау әлсіремейді.

ЕНГІЗУ АЛГОРИТМІ ЖӘНЕ ТӘРБИЕШІНІҢ КӘСІБИ ДАМУЫ

ЖИ-ді енгізу шағын пилоттан басталғаны дұрыс, өйткені әр топтың ерекшелігі бөлек. Алдымен мақсат анықталады: тіл дамыту ма, құжаттандыру ма, әлде ата-анамен байланыс па. Кейін бір-екі құрал таңдалып, қауіпсіздік талаптары жазбаша бекітіледі. Тәрбиеші қысқа нұсқаулық жасап, әр әрекеттен соң нәтижені белгілеп отырады. Әдіскермен бірге тиімділік талданып, қажет емес функциялар алынып тасталады. Кәсіби даму үшін цифрлық сауат, сұраныс құрастыру және контентті сүзу қажет. Сондай-ақ педагог этикалық шешім қабылдау дағдысын тұрақты шыңдайды. Түпкі мақсат – баланың тірі қарым-қатынасы мен дербес ойыны.

Ұйым деңгейінде материалдық база мен кадр ресурсы міндетті есепке алынады. Интернет әлсіз болса, офлайн шешімдер таңдалып, қауіпсіздік күшейтіледі. Бір планшет жеткілікті, бірақ ортақ ереже және жауапты тұлға қажет. Пилот соңында нақты критерий өлшенеді: сөйлеу, ынта, өздігінен әрекет. Нәтиже күмәнді болса, құрал тоқтатылады, баланың мүддесі бірінші тұрады. Тиімді болса, тәжірибе кеңейіп, ішкі регламент жүйелі жаңартылады. Бұл тәсіл асығыстықтан қорғайды және сапаны ұзақ мерзімде тұрақтандырады.

Қорытынды

Балабақшада ЖИ қолдану ойын мәдениетін ешқашан әлсіретпеуі тиіс. Технология тәрбиешінің уақытын үнемдеп, дербестендірілген қолдау мен дәл кері байланыс береді. Нәтиже қауіпсіздік ережелері, ата-анамен ашық келісім және сапалы әдістемемен байланысқанда көрінеді. ЖИ құралдары ұлттық мазмұнмен толықтырылса, тілдік орта кеңейеді. Институционалдық қолдау мен тұрақты оқыту болғанда, тәуекел азаяды. Ең маңыздысы – шешім қабылдайтын тұлға тәрбиеші болып қалады. Осы ұстанымдар сақталса, ЖИ балабақшаның сапасын айқын арттырады.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты. <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2300033499>
2. «Білім туралы» Қазақстан Республикасының Заңы. https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z070000319_
3. «Дербес деректер және оларды қорғау туралы» Қазақстан Республикасының Заңы. <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1300000094>
4. «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасын бекіту туралы ҚР Үкіметінің қаулысы. <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1700000827>
5. Мектепке дейінгі білім беру ұйымдары қызметінің үлгі қағидалары. https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P040001353_

6. Жасанды интеллектті білім беру жүйесіне енгізу деңгейін бағалау туралы хабарлама (Оқу-ағарту министрлігі).
<https://www.gov.kz/memleket/entities/edu/press/news/details/1083885?lang=kk>
7. «Өрлеу» БАҰО: жасанды интеллектіні қолдануға арналған оқыту бағдарламасы.
<https://orleu-edu.kz/%D0%B6%D0%B0%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%8B-%D0%B8%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%96%D0%BD%D1%96-%D2%9B%D0%BE%D0%BB%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D1%83%D2%93%D0%B0-%D0%B0%D1%80%D0%BD%D0%B0/>
8. Білім беру жүйесіне ЖИ енгізу тұжырымдамасы жобасы (Ұлттық білім академиясы). https://uba.edu.kz/storage/app/media/projects/kz_concep.pdf
9. Мектепке дейінгі білім берудегі ақпараттық технологиялар (әдістемелік материал). <https://umckrg.gov.kz/files/loader/1679742474258.pdf>

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.